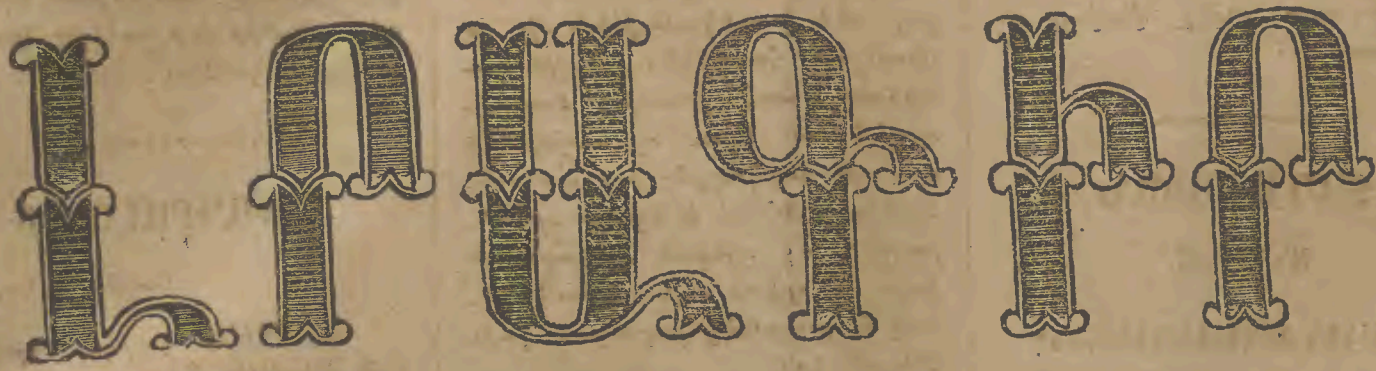

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 25 հոկտ. 1875

Աստիճան մը, և այն ո՛չ շատ յառաջ, գաւառական հարստահարութեանց խնդրոյն վրայօք ու եւրոսն մը գրեթէ Տպագրական Տեսչութեան կողմանէ յատուկ ազդարարութեամբ տեղական լրագրաց արդեւք մը գրուելէն ՚ի վեր էր որ տեղւոյս ժողովուրդը այդ մասին գաւառաց բնակիչներուն գտնուած վիճակէն բոլորովին անտեղեակ չմնայած էր։ Սակայն անկէ ՚ի վեր յիշեալ գաւառաց մէջ գտնուած չարիքն ու աղէտքը մեծցած, և մինչև իսկ Բ. Դրան ու շաղբութիւնը գրաւելու աստիճանն հասած ըլլալով, կառավարական խնդիր մ'եղած է այսօր, որոյ ապացոյց է մեծ Եպարդասին գեռ մտորս քանիցս առ կուտակալ ուղղած շրջաբերական հրամանագրերն, որով տեղացի ժողովուրդեան կրած զրկանաց ու նեղութեան վաղ ընդ վայթ վակնման մը տալ կը պատուիրէ։ Եւ իրօք ալ այս էր վերջնական ըլլալիքը։

Վասն զի ժողովուրդեան մը կամ լրագրաց տժգոհութեան ձայնը խեղդելով, չարիքը կամ աղէտքը չեն կրնար անհետիլ, այլ զայդ բառնալու միջոցները պէտք էր ձեռք առնուլ։ Եթէ ժամանակաւ ժողովուրդեան գանգատանաց ձայնը բուէր, եղած անցից կարեւորութիւն տրուէր, և չարիքը արմատ չարձակած՝ արմատախիլ ընելու հոգ տարուէր, ոչ այսքան աղէտքը ու զեղծմունքը մեծցած ու ընդհանրացած կըլլար, ո՛չ ալ այսօր մասնաց առաջին առնելու համար այսքան մեծամեծ ջանից և զոհողութեանց հարկ մը կը մնար։

Տեղական թերթերն, բնականաբար այսպիսի ազդարարութեան և արգելման մը վրայ, չը պիտի համարձակէին գաւառաց մէջ եղած հարստահարութիւններն հրապարակ հանել, զորս կրելու պարտաւորուած էր տեղացի ժողովուրդը բռնաւոր քիւրտ պէյերուններէն, սակայն այսպիսի արգելքի մը առկա, տեղական կառավարութեան

զործակալացն ու պաշտօնավարացը ձեռք գործուած զեղծմունքն ու ճիւղաւորութիւնը, իրեն հարստահարութեան խնդիր, յայտնուելէ արգելադրուեցաւ, որով և այդ կառավարական անձինքն ալ պահ մ'այնպէս կարծեցին թէ ամեն ապօրինաւորութիւն և ամեն անիրաւութիւն գործելու թոյլտուութիւն մը եղած է իրենց, վասն զի ամենէն յայտնի չեղածութիւնն աչքէ և ուշադրութենէ հեռի կը մնային։

Եւ եթէ ասոնք տեղական թերթերն չը կարենային գրել, ո՞վ արդեօք պիտի հաղորդէր և կառավարութեան ուշադրութեանը պիտի հրաւիրէր ասոնց վրայ։ Դաւառաց թերթերն, որոնք իրենց տեղւոյն կառավարութեանը պաշտօնական բերանն ըլլալէն, և ամեն մէկ ըրած գործերնուն մեծամեծ գովեստներ չուայլելէ զատ ուրիշ բան մ'ըրած չեն, և ալ չեն կարող ընել, որոց մէջ տեղական չարիք և աղէտից յիշատակութիւն մ'ընելը՝ տեղական կառավարութիւնն իւր ձեռքը ինքզինքը ամբաստանութեան տակ ձգել կը նշանակէր։

Ո՞վ պիտի հաղորդէր այդ ցուերը, տեղւոյն ժողովուրդը, բայց նա՛ ալ, թողլով որ երկարատեւ հաւատարմութեան մը տակ մնալով ընտրովին ընդարմացեր ու առայդ սովորելով անզգայ և անտարբեր բան մ'եղած էր, նոյն խիլ եթէ զգար անդամ իւր կրած աղէտից ծանրութիւնը, զարձեւալ այնքան մեծ յոյս և վստահութիւն մը չունէր ասոնց բարձմանը վրայ, որ փոխանակ ձայն հանելու, լռելն աւելի՛ նախապէս կ'ընտրէր, գիտնալով որ իւր տժգոհութեան ձայնը տեղական կառավարութեան գէ՛մ բողոք և գանգատ մ'ըսել ըլլալով, այսու աւելի՛ ևս զրգուած կ'ըլլայ սորա զայրոյթը, և իւր կըրած ճնշումն ալ ծանրացուցած։

Եւ երբ այսպէս օրինազանցութիւններն ու կայսերական բարձր կամաց գէ՛մ գործուած զեղծումներն մեթի մէջ մնալով հրապարակ

ենեղէ արգելուած կը մնային, բռնական էր թէ պիտի դարձնէր յորում՝ այդ աղէտքն ու չարիքը տարապայման մեծնալով ու տարածուելով, գորա ընդգիմահարուածն ու քնաոր նոյն խիլ կեղծոնական կառավարութեան ալ դուրսէն պիտի սկսէր։

Եկաւ այդ օրը, կամ աւելի ստոյգն ըսելու համար, Մահմուտ Նէտիմ բաշայ կառավարութիւնը, իրեն յատուկ հեռատեսութեամբ, զգաց այդ քնաոր, և քաջութիւն ունեցաւ, որ ոչ ոք ունեցած էր ցարդ, վիրաց կեղեք բանալով, չարիքն ու չարիքը մեծ մեծ Եպարդասին հանել, խմանալ և անոր համեմատ պէտք եղած դարմանը խորհիլ, գիտնալով ու ճանչելով անշուշտ, թէ չարիք մը ծածկելով կամ զայն չը տեսնելու և չը լսելու զարնելով, չարիքը չանհետիր։

Մեծ Եպարդաս Մահմուտ Նէտիմ բաշայի կառավարութիւնը, մինչև ցարդ հաղիւ նմանը տեսնուած հայրենասիրական և ազատամիտ իմաստութեան փորձ մը տուաւ, երկրին դժուարութեանցն ու տառապանաց պատճառներն, թէ՛ քաղաքական լինին, թէ՛ տնտեսական և թէ՛ վարչական, իրենց մերկութեամբ թոյլ տալով որ հրապարակ ելնեն, որպէս զի ըստ այնմ ձեռք առնուլ պէտք եղած դարմանն ու միջոցն ալ հիմնական, աղբու և զօրաւոր լինին։

Ուստի և մենք ալ երկարժամանակեայ արդեւմունքէ մ'աղաւտած համարուելով, այս առթիւ կ'սկսինք գաւառական աղէտից ու զեղծմանց պատճառներն, որք ցարդ լռութեան տակ թաղուելու գաւառացարտուած էին, մերթ ընդմերթ հասարակաց ուշադրութեանն ու գիտութեանը հաղորդել, յորմէ ցարդ զուրկ կը մնային, և զորս արդէն լուրջ ուշադրութեան առած է կառավարութիւնը, վարչական բարեկարգութեան ու ժողովուրդային բարօրութեան նոր թուական մ'ըսելու գովելի գիտաւորութեամբ, զոր և յաջողութեամբ և հաստա-

ստամուլով ետ մը 'ի գլուխ կարենալ
հանելէն զատ ուրիշ վախաք մը
չ'եմք տածեր :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԴՆՈՅ

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. տես թիւ 43)

Պ. Լըմօէն կըսէ թէ, 1854ին
Արեւելեան պատերազմին մէջ, Նա-
բոյէն Գ. ի Անգղիոյ ըրած օգնու-
թիւնը՝ իւր ազգատոհմին հաստա-
տութեանը նպատակաւ էր, կարե-
լի է այդպէս եղած ըլլայ: Բայց
Անգղիա հարկ չունէր այն տոհմ
փնտուել թէ ինչու համար Գաղղիա,
որն որ Ա. տարի յառաջ, Պ. թի-
ւերի օրով առիթ կը խնդրէր Անգ-
ղիոյ վրայ յարձակելու, այժմ կը
կը միանար սորա հետ: Ինչ որ ալ
լինի այդ շարժումիւթը, սա ստոյգ
է թէ Նաբոյէն Գ. անկեղծ և
օգտակար դաշնակցի մը պէս
վարակցաւ:

Սակայն Պ. Լըմօէն մեծապէս կը
խաբուի երբ կըսէ թէ Անգղիա ցաւած
է իր ընկերակցութեան ընկերուն վրայ,
և կամ թէ զանի իբրև սխալմանը
մը նկատած է: Արդէն քանի մը
տարի առաջ Ռուսաց Նիքոլա կայս-
րը ազգու միջամտութիւն մը ըրած
էր Հունգարիոյ վայելած ազատու-
թիւններն չ'ազատելու համար: 1849
էն մինչև 1854, Եւրոպիոյ մէջ առ-
ջը վատթար կառավարութեան,
վայրագ բռնութեան ասպարէզ մը
գծեց. ամեն տեղ նախնի դուրսը
եկեղեցւոյ մը և վայրագ բռնապե-
տութեան մը մէջտեղը՝ ամբարիշտ
դաշնակցութիւն մը հաստատել
փորձեց: Ար թագաւորն որ ժողո-
վըրդեան մը յոյսերը կը ջնջէր ու
կը տապալէր, պաշտօնեայնեքը կը
բանտարկէր, ազատականներն կը
պաննէր, խորհրդարաններն առ ու
չինչ կը համարէր կամ սահմանա-
դրութիւններն կը բռնաբարէր,
Ռուսիոյ կայսեր բարեկամութեանը
վրայ կընայ վստահ ու ապահով
ըլլալ:

Անգղիոյ ժողովուրդն զիտէր
ասի, ուստի փութաց խաղաղի
աքսորեալներն ապաստանել, ընդ-
հանուր եռանդեամբ հիւրնկալեց
Հունգարացի Լուի Բոլոթին, որ
զարմանալի է ճարտարախօսութեամբ
մը, իւր երկրին սխալմանց պատ-
մութիւնն ըրաւ: Ուստի և երբ
Ռուսաց կայսրը 1854ին Տաճկաս-
տանի դէմ ալ իւր յարձակումնե-
րն սկսեց, հին և ընտանի թշնմ-
քի մ'երևաց Անգղիոյ: Իւր գտած
ընդգիւմութիւնը ժողովրդեան պա-
տերազմ մ'էր և ոչ թէ քաղաքա-
ցիտաց կռիւ մը:

Լորտ Ապերտին և լորտ Բլաք-
էնտրն հաշտութեան փափաքելով
Տաճկաստանի զայրոյթը հանդար-
տեցնել նայեցան, սակայն ժողո-

վուրդը, Տաճկաստանի համար այն-
չափ մեծ բարեկամութիւն մը չը
վկայելովն հանդերձ, վերջին աս-
տիճանի կ'ատէր Ռուսիոյ կայսրը,
որով և նա՝ եղաւ որ ստիպմամբ
առ այդ հարկադրեց իւր պաշտօն-
եայնեքն: Ուստի և իբրիմէ պատե-
րաղմը, ոչ այնքան քաղաքական
կռիւ մը, որքան ազատամիտ կարծ-
եաց և զգայմանց յարուցած կռիւ
մ'եղած էր:

Իրաց արդիւնքը՝ եղած հա-
կառակութեան վախճան տուաւ:
Կեդրոնական և արևմտեան Եւրո-
պիոյ մէջ Ռուսիոյ ունեցած ազդե-
ցութիւնը ընդմիջաւ կտարեցաւ և
ջնջուեցաւ, և Իտալիոյ, Գերմանիոյ,
ու Սարմիոյ մէջ այլ ևս կարող և
զօրաւոր ձայն մը ունենալէ դադ-
րեցաւ: 1854ին հիւսիս Ժողովու-
միջական ժառանգորդն եղած էր,
իսկ այսօր, իբրիմէ պատերազմին
մէջ կրած պարտութեանը շնորհիւ,
յիշեալ ժառանգութիւնը խնդրոյ
և վիճի տակ ընկած է: Աւստրիա
բազմապատկառ անկէ առելի՝ զօրա-
ւոր է, Գերմանիա այլ ևս ուսում
կան դործէր մը չէ, Եւ, ինչպէս
կ'ըսէ Պ. Լըմօէն և խիստ իրա-
ւամբ, եթէ կռակածելի է որ Անգ-
ղիա անգամ մ'ալ նորոգել չուզէր
իբրիմ պատերազմը, անկէ առա-
ւել ևս կռակածելի է թէ միւսնայն
հարկը անգամ մ'ալ յերևան գայ:

Անգղիոյ քաղաքականութիւնը
այնպիսի պատճառներու վրայ հիմ-
նաւ էր, որք այլ ևս չը կան, իսկ
զայդ ներշնչող սկզբունքը անխո-
փոխ և միևնոյնը մնացած է, այն-
պէս որ եթէ Ռուսիոյ կամ ուրիշ ո
և է տէրութիւն մը՝ Նիքոլա կայսեր
1849ին բռնած ընթացքը բռնելու
եղէ, շատ հաւանական է թէ Անգ-
ղիա վերստին արեւելեան պատե-
րազմի մը բռնուէ: «Ռուսիա» Պօլիս
է, կըսէ Պ. Լըմօէն, թող Անգղիոյ
գառնապէս արտասուէ, աղէկ ե-
ղաւ »:

Արդարև Ռուսիոյ՝ Պօլիս դալը
ժանր բան մ'է, թէպէտ կը մնայ
գիտնալ թէ այդպիսի բան մը կըր-
նա՞ Նիքոլայի կործանումը համար-
ուիլ: Բայց երբ Ռուսիա Պօլիս
գայ, պիտի տեսնէ թերևս այն ա-
տեն թէ Անգղիոյ հին քաղաքակա-
նութիւնը և հին զօրութիւնը չէ
մեռած:

Գալով նորոգ համաձայնու-
թեան, որոյ համար երեք կայսե-
րոյ մէջ կնքուած դաշնակցութեան
մը արդիւնքն է կրտսի, ասի աւե-
լի Աւստրիոյ և Գերմանիոյ վերա-
բերեալ գործ մ'է քան թէ Անգղիոյ:

Աւստրիոյ քաղաքական ամբող-
ջութիւնը այժմ Տաճկաստանի ամ-
բողջութեանը հետ այնքան սերտիւ
կապուած է, որ մէկուն մէջ եղած
տենդ մը միւսին մէջ բորբոքում
կը նշանակէ:

Վերջապէս Անգղիա յօժարա-
կամ կը թողու Սրբեկեան ինդոյն
պաշտպանութիւնը իւր վաղմի
դաշնակիցը եղող Վիէնայի կառա-

վարութեանը, որն որ բնաւ տրամա-
դիր չերել իւր շահերը Ռուսիոյ
հաճոյքը զոհելու:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Բարիկ 2 նոյեմ.

Ս. Բէթթերսդորֆի Պաշտօնա-
կան թերթին մէկ յօդուածը մեծ
յուշում մը պատճառեց Բարիկի և
Լոնտոնի քաղաքագիտաց մէջ:

Վիէնայ 2 նոյեմ.

Ապէնսթոնի թերթը Բէթթերս-
դորֆի պաշտօնական թերթին յօդ-
ուածին համար կըսէ թէ, ասի ար-
դի գեապանական բանակցութիւն-
ները կը բացատրէ, բայց չը նշանա-
կեր թէ Ռուսիա իրաց արդի վի-
ճակին նկատմամբ իւր քաղաքակա-
նութիւնը փոխած ըլլայ:

Նիքոլայի տան սեանկութիւնը
արժէթղթոց կշիւէն յառաջ եկած
է կըսուի:

Գրէտի Ֆոնսիէ պանքան Բա-
թրուսթորֆի կալուածական գոյ-
քերը գրավման տակ առնել տուաւ:

Ուաշինթըն 2 նոյեմ.

Կառավարութիւնը ծանուցա-
դիր մը զրկեց Մատրիա, Բուարոյի
խնդիրը կարգադրելու հարկն յայտ-
նելով: Հրաման տրուեցաւ նաև
որ նաւատորմի զօրայններն:

Մատրիա 2 նոյեմ.

Կառավարութիւնը որոշեց, Ն.
զրահաւոր և տասը Ֆրքաթօն զըր-
կել ի Բուպա:

ՀԵՐՄԷՐՕՎԻՆ

Տեղի ունեցած վերջին անցից
վրայօք, հետեւեալ տեղեկութիւն-
ները կը քաղեմք եւրոպական թեր-
թերէն:

Զուպսի վիճակին մէջ ամսոյս
21ին և 22ին յամառ պատերազմ-
ներ սեղի ունեցեր են օսմ. զօ-
րաց և ասպտամբաց մէջ: Շարաթէ
մ'ի վեր էր որ ասպտամբաց բազ-
մաթիւ խուսերը Զուպսի լեռնոտ
գլխերին ամրացնելու կը պատ-
րաստուէին, որն որ ձմրան մէջ ի-
րենց պատերազմական գործողու-
թեանց կեդրոնը պիտի ըլլար: Պա-
շար և ուղղամթերը կը դիզէին,
և հետզհետէ զօրաւոր ասպտամ-
բաց խուսերն կուղային արդէն
ի բնէ զժողաւրամաստէի և ամրաց-
եալ սոյն գլխերուն մէջ համա-
խրմուելու: Օսմանցի հրամանա-
տարը ասպտամբաց այս շարժումն
արգիլել կ'որոշէր, ուստի օսմ.
պատրաստ գտնուած զօրքերն ա-
մեն կողմանէ կը հաւաքուին, Զուպ-
սի մէջ ամրացեալ ասպտամբաց
վրայ յարձակելու:

Սոյն կռուոյն վրայօք կը լսուի

թէ, օսմանեան զօրաց բազմութեան հակառակ, որք ալ լինէր զօրութեն զալով մեծ թիւ ու զօրութիւն մը կաշմած էին, հազիւ հինգ վաղահետեակ զօրք կըցեր են պատերազմի մասնել, տասներկու հասարակական թնդանօթով միայն, տեղւոյն դժուարամտելի գիրքը մեծամեծ և թուաւոր զօրաբանակաց շարժման տեղի չը թողելով, որով և պատերազմելու համար դուժարուած այնքան բազմաթիւ օսմ. զօրքերն բան մ'ալ չեն կրնար ընել անառիկ դիրքերու մէջ ամրացող 1400 ապստամբաց դէմ:

Գարստանդի սահմանադրւոյն վրայ դանուող ապստամբներն ալ Նիքոսիքի ամրոցին պաշարումը տալուին բռնած կեցած են, որք թէպէտ մերթ ընդ մերթ պաշարներու փոխադրութեան հետ ընկերացող օսմ. զօրքերէն հալածուելով կը փախչին, բայց զօրքերն երթալուն պէս իրենք վերստին կը դառնան կուգան պաշարուածին սկսելու, և երբեմն մինչև իսկ ուսմի ալ կ'արձակեն ձեռքերնին ունեցած երեք հատ փայտէ թընդանօթներու միջոցաւ:

Օսմանցիք ալ իրենց կողմէն միշտ կը դանդաղին, յարգելէն չը դանուելուն պատճառաւ, հեծելազօրաց կրած զրկութեան շարունակ ձիերու մեծ կորստեանը համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը, կայսերական զօրաբանակին բժշկապետն Օսման փաշայ, մեծ Եպարգոսին հիւանդութիւնը դարմանելու յատկացրելով, առջի օրը Պէպէք Ն. Բարձրութեան ապարանքը կը զրկէ զանի, իւր ցառակցութիւնն յայտնելով, որպիսութիւնն ալ հարցնելու:

Եպարգոսը, որոյ վիճակն երթալով աղէկնալու վրայ է, այս հինգշաբթի օր թողելով Պէպէքի ապարանքը, և Պօլսոյ ապարանքն իջաւ:

— Բ. Դուռը նստող նախնական գատարանը, բարձրագոյն հրամանաւ վերցաւ:

— Ֆիլիպէի և Էսկի Զադուրայի քաղաքաց պահապան զօրաց վրայ նոր զօրութիւններ տեղեցնել որոշուեցաւ. ուստի երկու հեծելազունք մօտ օրէն դէպ ի այն կողմերը պիտի մեկնին:

— Քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքի մէջ խել մը այլ և այլ պաշտօնավարութեանց զրոյցներուն հեղինակն է եղեր Բ. Դրամ տաճիկ մուհակարահներէն մին, որն որ պաշտէ կորզելու դիւանաւ, այլ և այլ մեծամեծաց տունները վազելով, պաշտօնի կոչուած ըլլալուն կեղծ աւետարտալու հնարքը մը տածեր է: Մարդը առջի օրը ձերբակալուելով, Անատոլու իւր հայրենիքը զրկուեր է:

— Վեհ. Սուլթանին սենեկապետն Իպրահիմ պէյ պաշտօնէն հանուեցաւ:

— Առջի գիշերը ժամը 6 ին միջոցները Պօլսոյ շուկային մէջ Սաաթճըլար քաղաքու ըստած գըրան մօտ երեք հատ հին խանութիւնք է:

— Ոստիկանութիւնը առջի օրը մէկ քանի դող բռնեց, որք քունի մ'օր առաջ Բէրէմպէ Բազար ժամագործի մը վաճառատունը մրտնետով, ոսկիէ 30 ժամացոյց և 8 շրթթայ գողցեր էին:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Երեսուն և հինգ միլիոնի օձին 5 տոկոսաւոր նոր արժէթըթեր հանելը հրամայող կայսերական հրովարտական հաստատուած նոր օրէնքը, կրնէ Լեանթ, իրեն յատուկ կարեւորութիւնն և արժէքն ունի, իսկ այս արժէքը աւելի անուղղակի է քան թէ ուղղակի:

Յիշեալ հրովարտակը կամ օրէնքը, խել մը քննադատելի և բացարձակութեան կարօտ կետեր ունի, զորս հարկ չը կայ այժմ մանրախոյզ քննութեան մը ենթարկել: Դրիչը ձեռքն առնելով սոյն հրովարտակին պարունակած թուաբանական հաշուոյ լուծումն ընել ուղղող դրամագէտը, այնպիսի եզրակացութիւն մը ձեռք պիտի բերէ, որով համադրւած պիտի գոյացնէ թէ այդ միջոցը տակաւին վերջէն այնպիսի կազմակերպութեանց մէջ պիտի մանէ, որ կարող և ընդունակ լինի իրեն սահմանուած նպատակին և առարկայից դործադրութեանը յարմարելու:

Սակայն այս հրովարտակը, իւր մթին և չը բացատրուած կետերով հանգերձ, դարձեալ լուծանքու մը մէջ առնուած քայլ մ'ըսել է, վասն զի բացորոշ կերպով կը յայտնէ թէ կառավարութիւնը իւր պարտքին մէկ մասը զեղէլու կամ ժխտելու դիտաւորութիւն և գաղափար մը չունի: Միայն իւր պարտապահանջներէն պայմանաժամ մը կուզէ, յորում կարենայ երկրին անաւտական և զանձային դրութիւնները բարւոքելու յատուկ միջոցներն ձեռք առնուլ:

Սակայն օսմ. կառավարութիւնը, իւր այս առաջարկութիւնը ուրախութեամբ իւր պարտապահանջից կարենալ ընդունել տալէն առաջ, ասոնք նախ քան զամենայն իմանալ ու գիտնալ կուզեն թէ ուրնք են իրենց ստացուածք բարւոքելու, և այդ բարենորոգմանց դործադրութիւնն ապահովելու յատկացեալ միջոցներն: Օրէնքն ըստ ինքեան, իրեն յայտարարութիւն կառավարութեան ունեցած դիւանացը, ունի իւր օգտակարու-

թիւնը անոր համար որ կը հաստատէ թէ կառավարութիւնը իւր պարտքերն մինչև վերջը պիտի ճանչէ: Եւ խնդրոյն առ այժմ առանձին կարեւոր կետն ալ այս է, որպէս զի ամեն մարդ համոզուի թէ, Բ. Դուռը առ իւր պարտապահանջն ունեցած անկեղծ և օրինաւոր դիտաւորութիւնը բնաւ փոխած չէ, օրինաւորութիւն մը որոյ փորձը մինչև ցարդ գաղթած չէ ցոյց տալէ, իւր պարտականութիւններն ճշդիւ կատարելով:

Սակայն նոր օրէնքն այսչափ մ'իմացնելէն ետքը, ալ ասկէ անդին չերթար բացատրելու թէ ի՞նչ պիտի ըլլան այդ բարենորոգումներն, որք զանձային վերածնունդի և բարեք դրութեան մը հիմունքը պիտի լինին:

Տարակոյս չըկայ թէ Բ. Դուռն այս պաշտան ալ պիտի լրացնէ անշուշտ, երբ գործադրելու ժամանակը հասնի:

ԸՆԹԱՅԻ ԱՐԺԷԹՂՈՅ

Ղարախա 24 հոկտեմբ.

Ընդհ. Պրտ. Արժ. բաց	28 32
գոյ	28 30
բարձր զին	29 02
ցած զին	28 22

Փոխ. 63 ի	Ֆր. 190
» 65 ի	» 190
» 69 ի	» 160
» 73 ի	» 157

Բում. Երկրորդ	» 79
Դանձառում 72 ի	Լ. Ա. 48
Սուլթէ Ժանկալ	» 4 25
Սուլթէ Օթման	» 3 1/2
Պանք ալ Բոնսթ.	» 4 24
Գրտի Ժանկալ	Լ. Օ. 5 20
Թրամիլ	» 2 30
Տոկոս	% 11—12
Բըրօր	—
Հիվանդ	5—

Ֆինիլի Լանտ. 3 ամենայ 110 1/2
» Բարիլ Գր. 22. 95

ԸՆԹԱՅԻ ԴՐԱՄՈՅ

[Օսմ. Պակի 100 դրի նաշով]

	Ղր. Փր.
Սնդիական ոսկի	110 10
20 Գրանք	88 14
Բօլ	88 30
Բըրմից	51 20
Բարպոն արծ.	46 34
» արծ.	14 83
Ճերմակ մէճիտ տարր.	2 24
Հինգնոյ	» 5 30
Միթալիք	6
Պղինձ	134 20

ՏՈՒՐԻՍԻ Մ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Իր բնակութիւնը հաստատած է Ղալաթիայ Հայոց եկեղեցւոյ փողոց թիւ 12 տունը, ուր պատրաստ է ամենօր մինչև կէսօր հիւանդ ընդունիլ, և երեքշաբթի օրերն ձրի դարմանել:

ԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՈՒՂԱՓԱՌ ՎԱՐԳԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Իւսկիւտարու Լսարանին մէջ ներկայ տարուան օգոստոս 24ին Տիգրան Գ. Գալիմանեան էֆէնտի, ընդգէմ լուսերան հայոց խօսած ատենաբանութիւնը 16 երեւակէ բաղկացեալ 3 տեսարաններու մէջ ամփոփեալ այս անգամ հրատարակուած է:

Կը ծախուի Էմին Էօնի, Կաւմըշի գլխու պառագան, իւրաքանչիւր տետրի գինն է 1 զրշ:

ՊՏՏԿԵՐԱՋԱՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՁ ԵՒ ԳԻՒՐԻՆ ՈՃՈՎ

Այս սիրուն դասագիրքը որ իր ամեն հանգամանքներովն ազգիս մէջ անդրանիկը կրնայ սեպւել, հինաւորց ի վեր դպրոցներու մէջ գործածուած Գերականին միենոյն է, միայն առաջինին նման չձանձրացունէր զմանկտին, աւելի համառօտ և գեղեցիկ պատկերներով զարդարուծ ըլլալովն աղոյ ընթերցման փախաքն կը գրգռէ, որ առաջին պէտք եղած բանն է:

Կը գտնուի գլխաւորաբար Յ. Մանուկեանի տպարանը, Ղալաթիա Բէրշէմպէ պողար, Զընար ճառտէսի թիւ 24, և ամեն զբաղման առջ քով:

Գին 20 փրշ:

ՀՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒԹ

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍՈՒԹԵԱՆ

Մեծ . Մ . էֆ . Էմինեան Մոսկուացի հայազգի դիւանականն մեծ խնամով աշխատած և մանրամասն իսկապարհութեամբ փնտռած գտած և առանձինն մատենի մը մէջ ամփոփելով Գաղղիէրէն լեզուաւ տպագրած և Եւրոպայի ծանօթացուցած է՝ Արեւելի մէջ մեծ դերը մը բռնող Հայ ժողովրդեան Գրիտանէութենէ առաջ ունեցած վիճակը:

Այս մատենին Հայերէն թարգմանութիւնը Արմալու վանայ տըպարանէն կը նուիրուի մեր սիրելի ազգայնոց, որպէս զի տեղեկանան թէ հայկական հե-

թանոսութիւնը ի՞նչ վիճակ ունեցեր է մեր նախնիք ժամանակին ի՞նչ տեսակ կրօնքի պաշտեր են: Կը դանուի Կ . Պօլիս Գալաթիան զբառուելը գինն է 2 զրշ:

ՅԵՆԵՅԵՐԵ

ՊՏՏԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՆ

Ի ՅՈՒՆՈՒՐԷՆԷ

Դամանեան տրամաութեան ներկայ դարուս քաղաքական մասին ամենէն նշանաւոր ու հետաքրքրական էջերը լեցնող Եֆէնչերեայ սոսկալի սովորութիւնները, արարքն ու ջնջումը պատմական վիպասանութեան մը հեշտ և զբօսեցուցիչ կերպարանքին տակ ազգու և գեղեցիկ կերպով մը նկարագրող յունականէ թարգմանեալ երկհատոր սոյն ընտիր գործը ընթերցման արժանի աշխատութիւն մ'է, մանաւանդ աւոր համար որ հեղինակն ակնհասեա վկայ մ'եղած է ինքն անձամբ սոյն գէպքերուն, և երկրորդ որ պատմութեան մէջ յիշուած երեւելի անձանց և տեղեաց անուններն ամենամեծ մասամբ և զլխաւորաբար տեղոյս ժողովրդեանը խիստ ծանօթ են, ինչ որ աւելի ևս հաճելի կ'ընծաւ յին սոյն հետաքրքրական վէպին թերթցումը:

Վաճառման կեդրոնատեղին է Ղալաթիա Օսմ . Պանքային գէմը Ս . Միքայէլեան էֆ . ի տպարանը, կը գտնուի նաեւ մայրաքաղաքի Բոլոր զբաղման առջ քով:

ՍԿԶԵՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԱՍՏՐՈՒԹԻՒՆ

Եմինեան Պատուէլոյ Մագէս

Արմաշու վանուց տպարանէն Բ. տպագրութեամբ իւրյս ընծայեալ սոյն գործը, որ մարդկային կենցաղալարութեան բոլոր վիճակին նկատմամբ ալ բարոյական վնաս և գեղեցիկ սկզբունքներ կը պարունակէ, առհասարակ ամեն բանաւորաց ալ ընթերցանութեանն արժանի աշխատութիւն մ'ըլլալէն զուտ, մեր ազգային վարժարանաց մէջ ալ ընթերցանութեան լաւ և օգտակար դասագիրք մը ըլլալու ամեն հանգամանքներն ու արժանիքն ունի, որոց շատին մէջ արդէն յիշեալ գործն աշակերտաց իւր դասագիրք գործածեալ կը տեսնուի:

Կը գտնուի Պօլիս Գալաթիան զբառուելը, Գին 1/4 մէճիւս:

ՆՈՒԱԳՈՍՄԱՆԵԱՆ

ԹԵՐԹ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բիւնօի և ուրիշ նուագարանայ համար պատրաստեալ Արեւելեան եղանակաց:

ՏԵՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Նիւրա Ս. և Յալի Ս. Թագէտ

Դասատուք նուագարանայ Արեւելեան և Եւրոպական եղանակաց:

Գին բաժանորդագրութեան տարեկան . . . . . 80 զրշ

Գին բաժանորդագրութեան վեցամսեայ . . . . . 45 զրշ

Գին իւրաքանչիւր թերթի 1/4 մէճ:

Ստորագրութեան տեղերն են Նուրի Օսմանիէ ճատաէն Գարալը Ֆարուքին կորզը թիւ 41 Նուագ Օսմանեանի զբառնեալը և Գալաթիանի ու Ֆրէնկիւսի գրատունները, ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին, ինչպէս նաեւ կամրջի գլխու տպարան:

ՄԵԼԱՆՕԺԷՆ

ԴԵՂԱՋՈՒՐ

ՃԵՐՄԱԿ ՄԱՋԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Այս գեղը, որ մէկ վայրկեանի մէջ և ամեն գոյնով կը ներկէ ձեր մակ մազերն ու մօրուքներն, առանց փնտրելու մարթին և առանց անախորժ ու է հոտ մ'ունենալու, վարձուած յատկութիւն մ'ունենալով, կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօպրենեանի և Բիւշիւքեանի զեղարաններն:

ՊՏՏԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԱՅ

ԼՐԱԳԻՐ ամեն օր կը հրատարակուի, բայց 'ի Կիրակի և Տօն օրերէ:

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 200 դրշ, առանց վաճառքի ծախուց:

Բաժանորդագրութիւնը ամառը ինչ տեղաւ կը նկատուի:

Խմբագրութեան ուղեւալ ու է գրութիւնք՝ հեղինակին բուն ստորագրութիւնը կրելու են, ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ յերաշխտարութիւն վստահութեան:

Չը հրատարակուած գրութիւնք ետ չը տրուի:

Խմբագրութեան գրատեսեան է Ղալաթիա Կըլաֆի խան, թիւ 3:

ՏՆՈՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ՆԿ . Մ . ԹԻԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս . ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ԴԱԼԱԹԻԱ

ՈՒՐՁԵՐԷ ԲԱՋԱՐ ՃԱՏԷՍԻ ԹԻՒ 16